

HAMSUN - NYTT

Knut Hamsuns verk og virkning i inn- og utland

Nr.1, mars 2005, 17. årgang

**Åpner et Hamsun-verk
operaen i Bjørvika
i 2008?**

Hamsun-Selskapets informasjonsblad

utgitt av Kompetansesenteret ved Knut Hamsun videregående skole, Hamarøy

Redaktoren har ordet

Elke Kriehn

Hamsun synes å bli nevnt først og oftest når nordmenn diskuterer nazisme. Diskusjonene er hissige og preget av sterke og motstridende følelser. Kjærligheten for Hamsuns bøker og stoltheten over ham som nobelprisvinner skal forenes med sinne, skuffelse og ekstremt ubehagelige erkjennelser om dikterens politiske holdninger - som ingen med den kjente fasit i hendene, kan forsvare.

Flere tiår er gått siden nazismen herjet i Norge, og mye er skrevet og sagt om den tiden. Jeg mener at de nye biografiene om Hamsun, Haugans så vel som Kolloens, har bidratt betydelig til å legge det meste av fakta på bordet. Hvis man leser alt det som til nå er skrevet ut fra forskjellige synsvinkler om Hamsuns

liv, og tilføyer litt egen historiekunnskap, kan sikkert mye av polemikken erstattes av saklige argumenter. Og det trengs.

For, mens man fortsetter her til lands med å slåss om fortidens korrekte tolkning og tar nazismeideologiens enkelte elementer med vitenskapelig pinsett til analyse, er denne ideologien for all del ikke død. Man skal være forsiktig med å føle seg i trygg historisk avstand fra den. I Dresden i den tyske delstaten Sachsen har siden september 2004 igjen sittet folkevalgte av et nazistisk parti i parlamentet. Som tysker følger jeg denne utviklingen med stor bekymring.

Når det er sagt, er jeg egentlig mest opptatt av hvordan vi fra Hamsun-Selskapet kan svinge oss rundt etter denne "biografi-høsten" og igjen legge fokus på Hamsuns vakre litteratur. Det var jo egentlig det som vi har valgt oss som oppgave, ikke sant?

Elke Kriehn

ved

**Knut Hamsun videregående skoles
kompetanseformidling
Boks 83, 8298 Hamarøy
e-post: Elke.Kriehn@nfk.no**

Hamsun-Nytt er utgitt med støtte av Nordland Fylkeskommune.

"Så roes han på dødens elv og ind i den store ro"

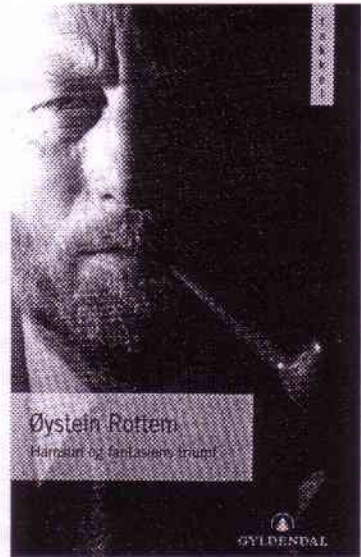
Øystein Rottem til minne

Søndag 5. desember fikk jeg en trist telefon fra København, Øystein Rottem var død, 58 år gammel. Uventet var det riktignok ikke, kreftsykdommen var uhelbredelig, men likevel så usigelig trist. Han var en av dem jeg trodde alltid skulle være der.

For Hamsun-Selskapets medlemmer tør Øysteins merittliste være kjent; mangeårig styremedlem av Hamsun-Selskapet, Dagbladets hovedanmelder, forfatter av bindsterke litteraturhistorier og utallige artikler om litteratur, med en udiskutabel forkjærlighet for Knut Hamsun.

Øystein var opprinnelig trønder, fra Hitra, utdannet ved Universitetet i Oslo (hovedoppgave om *Landstrykere*), ansatt i flere år ved Universitetet i Tromsø, gjesteprofessor ved Universitetet i Wien, men fra 1985 bosatt i København med sin familie.

Hamsun-dagene på Hamarøy har Øystein gjestet flere ganger som jovial og innsiktsfull foreleser, siste gang i 2002, da han også lanserte sin siste Hamsun-bok, *Hamsun og fantasiens triumf*. At Øystein trivdes i bøkens verden er det ingen tvil om, men alle som har møtt Øystein, ikke minst under Hamsun-dagene på Hamarøy, vet at han også på et enestående vis var et sosialt vesen, som i stor grad trivedes blant *mennesker*. Fraværet av Øysteins rause og lune

Øystein Rottem på første siden til sin siste Hamsun-bok. Han døde i desember 2005 i København.

nærvær er til å ta og føle på for mange.

Begravelsen fant sted fra den vakre norske sjømannskirken i København fredag 10. desember, der Hamsun-Selskapet var representert ved Nils M. Knutsen og undertegnede. Etter eget ønske ble Øystein lagt i båren iført en Hamsun-T-skjorte.

Kjære Øystein, jeg fikk gleden av å kjenne deg i over 20 år, takk for din absolutte *tilstedeværelse* i den mellommenneskelige situasjonen, takk for alle flotte stunder og alle gode minner som aldri vil dø!

Even Arntzen

OPERA

Åpner et verk av Hamsun operaen i Bjørvika i 2008?

Operaen i Bjørvika får kanskje en veldig spesiell åpningsforestilling i september 2008. Hans Werner Henze, tysk komponist som har bodd i Italia helt siden 1953, skal skrive en ny opera basert på Hamsuns "Mysterier". Operasjef Bjørn Simensen til VG (18.12.04): "Hvis alle brikker faller på plass, er 'Mysterier' en svært aktuell kandidat i forbindelse med åpningen. Men vi jobber også med andre alternativer. (...) Ettersom vi nå får tre saler å spille i, er det store muligheter for bredde og variasjon." Hans Werner Henze er 78 år gammel. Han er ifølge Arne Nordheim en usedvanlig interessant komponist som hittil har skrevet nesten 30 operaer, 10 symfonier og et dusin balletter. Helt mot slutten av andre verdenskrig ble Henze utkommandert til krigstjeneste og måtte arbeide med propagandafilmer. Han ble fengslet i England etter krigen, men som venstreradikaler slapp han fort ut og ble snart en drivkraft i europeisk musikk. Han bosatte seg først på Ischia i Italia (hvor før øvrig Henrik Ibsen i 1867 skrev "Peer Gynt"). I 1967 flyttet Henze til Cuba etter at han året før hadde skrevet et requiem for Che Guevara. Men han vendte snart tilbake til Italia hvor han i dag bor i vinbyen Marino, sør for Roma. - På spørsmålet, om kombinasjonen

"Hamsun og tysk komponist" ikke lukter krangel og strid, humrer operasjefen Simensen: "Ja, og så skal jeg selvfølgelig be Hans Fredrik Dahl skrive programkommentarene."

INTERNASJONALT

Hamsun på spansk: Knut Hamsuns forfatterskap er etterspurt i utlandet som aldri før. Nå holder Kirsti Baggethun på å oversette mange av Hamsuns romaner til spansk. Arbeidet med "Pan" er avsluttet, "Markens grøde" skal foreligge i slutten av 2005. Allerede på 90-tallet hadde Baggethun fått utgitt "Mysterier" og "Sult" i spansk oversettelse.

Promoterer Hamsun i Spania: Bokhandleren i Covarrubias, en liten landsby tre timer nord for Madrid, vil at hans butikk *Libreria Tierra de Fuego* skal være et sentrum for nordiske bøker på spansk. I hyllene står Gaarder, Heyerdahl, Ibsen og Seierstad – men Miguel Lopezs personlige favoritt er Knut Hamsun. "Sult, eller *Hambre* på spansk, er utrolig fascinerende," sier han. "Skrivemåten til Hamsun er svært kompleks." (*Aftenposten Morgen* 29.12.04)

Hamsuns debutbok på fransk: Romanen "Den Gaadefulde", utgitt i 1877 som Hamsuns første bok, inspirerte tydelig den franske

lyrikeren Pierre Grouix, da han deltok i lanseringen av bokens nyttgivelse under Hamsun-dagene i august 2004. "Denne vil jeg oversette til fransk," utbrøt han ifølge lederen av Hamsun-Selskapet, Even Arntzen. Oversettelsen er nå ferdig, og forlaget vil gi den ut i løpet av våren. Forordet ble skrevet av Regis Boyer ved Sorbonne-universitetet. Boyer har fra før selv oversatt flere av Hamsuns bøker til fransk. (*Nordlys* 30.12.04)

B Ø K E R

Kritisk anmeldelse av "Solgudens fall": I en anmeldelse av Jørgen Haugans litterære Hamsun-biografi "Solgudens fall" (*Prosa*, Jan. 2005) finner Even Arntzen fra Universitetet i Tromsø lite grunn til å være fornøyd med boken. Han er skeptisk til i hvor stor grad livsgjennomgangen kaster nytt og forklarende lys over den dikteriske utvikling, spesielt etter at Haugan allerede i forordet innrømmer en "urokkelig konstant" fascinasjon for Ibsen, mens han beskriver sitt forhold til Hamsun som ambivalent og preget av "svingende sympati". Utgangspunktet for Haugan blir dermed bl.a. spørsmålet: "Hva er det Hamsun har og som gjør hans forfatterskap så fascinerende, når han i den grad mangler sansen for det som gjør Ibsen til en stor dikter?" Arntzen slår dessuten fast at det er "svært mange hårreisende faktafeil og regulære feillesninger å slå ned på," og han kommer med flere konkrete eksempler så vel fra

Hamsuns livshistorie som fra Haugans teksttolkninger. Men mest kritisk ser Arntzen på Haugans påfallende iver etter å ta Hamsun. "Haugan seiler under falskt flagg når han i forordet hevder at hans hovedanliggende er "dikteren Hamsun". Nei, det viktigste for Haugan er ikke å få kastet nytt lys over Hamsuns bøker, men å slå fast en gang for alle, med alle midler, redelige og mindre redelige, at Knut Hamsun var en fullblods nazist," mener Arntzen og velger å kalle Haugans verk "et sluggerarbeid – om enn friskt og freidig ført i pennen." I samme anmeldelsen diskuterer Arntzen forskjellige bestanddeler av nazismens ideologi og hvorvidt Hamsun var berørt av dem, noe som utløste en ganske betent debatt med Cappelen-direktør Anders Heger i *Dagsavisen* (12./15.02.05) og på NRK P2 (18.02.05).

"Så mange slags kjærlighet": Boken av Gerd Høst om Ellinor Hamsun ble anmeldt av Harald Næss i *Fædrelandsvennen* (31.12.05): "Gerd Høst kom til å stå Ellinor nær og forteller med innlevelse, forståelse og klarsyn om sine møter med Knut og Marie Hamsuns eldste datter. Som bidrag til litteraturen om Knut Hamsun er denne tragiske historien om dikterens datter spesielt verdifull, nettopp fordi den viser hva alle de må betale som – uforskyldt – beveger seg inn i kunstnerens innerste sirkler." H. Næss er som kjent utgiveren av Hamsuns brev.